

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет водного господарства та
природокористування**

**Навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою
Кафедра екології, технології захисту навколишнього середовища
та лісового господарства**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

Національний університет водного господарства та природокористування
“_____” 2018 року

05-02-171

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

PROGRAM OF THE DISCIPLINE

Лісова політика

«FOREST POLICY»

Спеціальність
Specialty

205 «Лісове господарство»
205 «Forestry»

Рівне – 2018

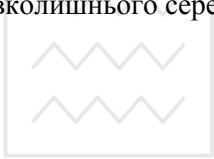

Робоча програма навчальної дисципліни «Лісова політика» для студентів які навчаються за спеціальністю 205 «Лісове господарство», Рівне: НУВГП, 2018. – 16 с.

Розробник: Клименко О.М., д. с.-г. н., професор кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства
Протокол від « 30 » жовтня 2018 року № 4

Завідувач кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства

Національний університет
водного господарства
та природокористування

_____ (М.О. Клименко)

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 205 «Лісове господарство»
Протокол від “ 30 ” жовтня 2018 року № 3

Голова науково-методичної комісії _____ (О.М. Клименко)

© Клименко О.М., 2018 р.
© НУВГП, 2018 р.

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Лісова політика» розроблена на підставі освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Лісове господарство».

Предметом вивчення дисципліни є управлінські та економічні процеси, що відбуваються на вітчизняних лісгосподарських підприємствах в умовах ринкового середовища

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Лісова політика» є обов'язковою навчальною дисципліною навчального плану підготовки магістрів за освітньою програмою «Лісове господарство». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Регулювання продуктивності лісів», «ГІС-технології у лісовому господарстві», «Планування лісгосподарського виробництва», «Управління лісового господарства», а також цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, практичних заняттях та самостійної роботи. Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

«Лісова політика» як дисципліна в підготовці фахівців лісгосподарського профілю допомагає розширювати науковий світогляд студентів, зокрема, формує концептуальні поняття політики держави (економічні, екологічні та соціальні) в галузі лісових відносин. Державна лісова політика України складається з законодавчих, економічних, адміністративних, соціальних та лісгосподарських заходів спрямованих на стале лісоуправління.

Ключові слова: лісова політика, лісове господарство, функції управління, сталий розвиток, інформаційне забезпечення, управлінські рішення.

Abstract

"Forest Policy" as a discipline in the training of forestry experts helps to broaden the student's scientific outlook, in particular, forms the conceptual concepts of state policy (economic, environmental and social) in the field of forestry. The state forestry policy of Ukraine consists of legislative, economic, administrative, social and forestry measures aimed at the sustainable use of forests.

Key words: forest policy, forestry, management functions, sustainable development, information provision, managerial decisions.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Лісова політика»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS –4	Галузь знань 20 - Аграрні науки та продовольство Спеціальність 205 Лісове господарство	Обов'язкова	
Модулів –1		<i>Рік підготовки</i>	
Змістових модулів –2			
Загальна кількість годин – 120		<i>Семестр</i>	
		3-ій	3-ій
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних – 4 год самостійної роботи студента – 6 год		Рівень вищої світи: магістерський	24 год
	<i>Практичні</i>		
	22 год		10 год.
	<i>Самостійна робота</i>		
	74 год		108 год
Форма контролю:		екзамен	екзамен

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 38% до 62%;

для заочної форми навчання – 11,1% до 88,9%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – набуття студентами знань з історії розвитку лісової політики як наукової дисципліни, розуміння її суті, механізмів та інструментів державного регулювання лісових відносин в Україні й за кордоном та їх правових аспектів. Основні задачі вивчення дисципліни полягають у розширенні наукового світогляду студентів через одержання основних відомостей про лісову політику, її принципи, цілі, завдання та основні компоненти; ознайомленні з

елементами лісополітичної субсистеми, через які відбувається реалізація інтересів щодо лісу; вивченні сучасного лісового законодавства, реалізованого в “Конституції України”, “Лісовому кодексі України” та інших законодавчих актах держави; ознайомленні з законодавчо-правовими засадами національної лісової політики та міжнародними зобов’язаннями щодо управління лісами та лісовим господарством на засадах сталого розвитку.

У результаті вивчення дисципліни “Лісова політика” студенти повинні **знати**:

- теоретичні засади та основні поняття лісової політики;
- принципи, компоненти, цілі, задачі лісової політики;
- систему інструментів лісової політики;
- пріоритети лісової політики як складової глобальної екологічної політики;
- чинне лісове законодавство України;
- роль і функції держави в реалізації лісової політики;
- сутність концепції управління лісами на засадах сталого розвитку; особливості лісової сертифікації як інструменту лісової політики України;
- можливість участі громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством;
- досвід зарубіжних країн щодо формування та реалізації ефективної лісової політики;

уміти:

- орієнтуватись в основних поняттях лісової політики та структурі екологоекономічних і суспільних відносин;
- аналізувати національну лісову політику, виділяти її сильні та слабкі сторони й формувати шляхи вдосконалення;
- визначати стратегічні пріоритети лісової політики, у тому числі із урахуванням концепції управління лісами на засадах сталого розвитку;
- формувати цілі та задачі лісової політики відповідно до національних особливостей лісокористування та міжнародних зобов’язань у сфері забезпечення екологічно збалансованого, економічно ефективного та соціально орієнтованого ведення лісового господарства;
- формувати ефективну систему інструментів для реалізації поставлених цілей та задач лісової політики;
- забезпечити практичну реалізацію стандартів лісової сертифікації;
- забезпечити реалізацію законодавчо-правових засад участі громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи формування та реалізації лісової політики

Тема 1. Вступ. Теоретичні засади лісової політики Зміст програми. Предмет, мета і задачі курсу. Місце і роль лісової політики на сучасному етапі розвитку суспільства та лісової галузі. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами, його структура і логіка викладання. Інформаційно-методичне забезпечення курсу. Визначення і зміст поняття “лісова політика”.

Тема 2. Коротка історія розвитку лісової політики за кордоном та в Україні. Рівні лісової політики. Лісова політика як процес реалізації державної влади в лісовому секторі.

Тема 3. Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики Розвиток лісових відносин в Україні як передумова формування принципів лісової політики. Основні принципи лісової політики. Компоненти лісової політики. Цілі та завдання лісової політики. Умови реалізації цілей та завдань в Україні. Суспільний консенсус як передумова досягнення цілей лісової політики.

Тема 4. Інструменти лісової політики Поняття про інструменти лісової політики. Класифікація інструментів лісової політики. Блоки інструментів лісової політики. Фактори лісової політики.

Тема 5. Правові акти в галузі соціального, фінансового та екологічного права як інструменти лісової політики. Лісове законодавство. Лісовий кодекс України.

Тема 6. Роль і функції держави в реалізації лісової політики Роль держави у створенні умов сталого розвитку лісового сектора. Аналіз розподілу державних функцій в лісовому секторі України та напрямки його реформування. Основні функції держави. Інституційне будівництво.

Змістовий модуль 2. Лісова політика щодо управління лісами на засадах сталого розвитку

Тема 7. “Сталий розвиток” та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку Визначення “сталого розвитку”. Екологічні, економічні та соціальні аспекти сталого розвитку. Концепція сталого розвитку України. Гельсінський та Лісабонський процеси.

Тема 8. Принципи управління лісами на засадах сталого розвитку. Критерії та індикатори управління лісами на засадах

сталого розвитку. Проблеми та перспективи запровадження національної системи критеріїв та індикаторів управління лісами на засадах сталого розвитку.

Тема 9. Пріоритети лісової політики України Стратегічні пріоритети лісової політики України. Розширене відтворення лісових ресурсів у кількісному та якісному виразі. Збереження та відтворення біорізноманіття лісів.

Тема 10. Раціональне, комплексне використання лісових ресурсів. Забезпечення ефективного виконання лісовими екосистемами захисних та соціальних функцій. Зростання економічної ефективності використання лісових ресурсів. Проблеми перехідного періоду. Проблема власності.

Тема 11. Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики Передумови виникнення лісової сертифікації. Основні поняття та визначення сертифікації та лісової сертифікації. Міжнародні схеми лісової сертифікації (FSC, ISO, PEFC). Базові елементи та порівняльна характеристика. Сертифікація лісів за схемою ЛНР. Передумови та перспективи сертифікації лісів в Україні.

Тема 12. Участь громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством Законодавчо-правові засади участі громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісовим господарством. Механізм залучення громадськості до процесу прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством. Досвід громадського господарювання у лісах різних країн світу. Діяльність державних органів управління лісами України щодо налагодження ефективної співпраці із громадськістю.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Всього го	у тому числі				Всього го	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи формування та реалізації лісової політики										

Тема 1. Вступ. Теоретичні засади лісової політики	10	2	2	-	6	13	2	2	-	9
Тема 2. Коротка історія розвитку лісової політики за кордоном та в Україні.	10	2	2	-	6	9	-	-	-	9
Тема 3. Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики	10	2	2	-	6	11	-	2	-	9
Тема 4. Інструменти лісової політики	10	2	2	-	6	11	-	2	-	9
Тема 5. Правові акти в галузі соціального, фінансового та екологічного права як інструменти лісової політики.	10	2	2	-	6	9	-	-	-	9
Тема 6. Роль і функції держави в реалізації лісової політики	10	2	2	-	6	9	-	-	-	9
Разом за змістовим модулем №1	60	12	12	-	36	62	2	6	-	54
Змістовий модуль 2. Лісова політика щодо управління лісами на засадах сталого розвитку										
Тема 7. “Сталий розвиток” та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку	10	2	2	-	6	11	-	2	-	9
Тема 8. Принципи управління лісами на засадах сталого розвитку	10	2	2	-	6	9	-	-	-	9
Тема 9. Пріоритети лісової політики	10	2	2	-	6	11	-	2	-	9

України										
Тема 10. Рациональне, комплексне використання лісових ресурсів.	10	2	2	-	6	9	-	-	-	9
Тема 11. Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики	10	2	2	-	6	9	-	-	-	9
Тема 12. Участь громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством	10	2	-	-	8	9	-	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2	60	12	10	-	38	58	-	4	-	54
Усього годин	120	24	22	-	74	120	2	10	-	108

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Обсяг часу, годин	
		денна форма	заочна форма
1	2	3	4
1	Лісова політика в контексті світових тенденцій у сфері економічного розвитку і збереження довкілля	2	2
2	Основні поняття лісового законодавства. Узагальнення лісової законодавчої бази	2	2
3	Аналіз інструментів лісової політики України	2	
4	Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин.	2	
5	Повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин	2	2

6	Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку: екологічний, економічний та соціальний аспекти.	2	
7	Аналіз проблемних аспектів національної лісової політики.	2	2
8	Стратегічні пріоритети лісової політики України	2	
10	Розробка стандарту для сертифікації системи лісоуправління на відповідність принципам і критеріям схеми сертифікації	2	2
11	Практична реалізація механізму участі громадськості у прийнятті рішень щодо управління лісами та лісовим господарством	2	
Усього годин		22	10

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 23 год.

Підготовка до контрольних заходів – 24 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 27 год.

6.1. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Дайте коротку характеристику мети та завдань міжнародного рівня лісової політики.	1	4
2	Назвіть та коротко охарактеризуйте основні стратегічні пріоритети лісової політики України.	1	4
3	Розкрийте зміст стратегічного пріоритету лісової політики України “Стале, раціональне та багатocільове використання лісових ресурсів”.	1	4
4	Розкрийте зміст стратегічного пріоритету	1	4

	лісової політики України “Збереження та відтворення біорізноманіття лісових екосистем”.		
5	Розкрийте зміст стратегічного пріоритету лісової політики України “Підвищення захисних та соціальних функцій лісових екосистем”.	1	4
6	Розкрийте зміст правових проблем перехідного періоду лісового сектора економіки України.	1	4
7	Розкрийте зміст лісівничо-екологічних проблем перехідного періоду лісового сектора економіки України.	1	4
8	Розкрийте зміст соціальних проблем перехідного періоду лісового сектора економіки України.	1	4
9	Розкрийте зміст економічних проблем перехідного періоду лісового сектора економіки України.	1	4
10	У чому суть міжнародних ініціатив з формування глобальної екологічної політики	1	4
11	Які основні документи прийняті на конференції UNCED в Ріо-деЖанейро	1	4
12	Коротко розкрийте зміст “Декларації Конференції ООН з довкілля та розвитку”. 81. Коротко розкрийте зміст “Порядку денного на XXI століття”.	1	4
13	Коротко розкрийте зміст “Рамкової конвенції ООН про зміни клімату”.	1	4
14	Коротко розкрийте зміст “Киотського протоколу до Рамкової Конвенції ООН про зміни клімату” (1997).	1	4
15	Розкрийте тематику міжнародних ініціатив щодо захисту лісів Європи.	1	4
16	Назвіть та коротко охарактеризуйте основні законодавчі акти з екологічної політики України.	1	4
17	Назвіть основні передумови виникнення лісової сертифікації.	1	4
18	Назвіть основні схеми сертифікації лісів та	1	4

	дайте їхню коротку порівняльну характеристику		
19	Які передумови та перспективи сертифікації лісів в Україні?	1	4
20	Охарактеризуйте основні положення діяльності громадських рад при органах державної влади	1	4
21	Охарактеризуйте діяльність державних органів управління лісами України щодо налагодження ефективної співпраці з громадськістю.	1	4
22	Охарактеризуйте досвід громадського лісогосподарювання у різних країнах світу.	1	4
23	На чому базуються основи формування лісової політики європейських країн?	1	4
24	Які основні еколого-економічні чинники впливають на формування лісової політики європейських країн	1	4
25	Коротко опишіть особливості реалізації лісової політики в Німеччині.	1	3
26	Коротко опишіть особливості реалізації лісової політики в Італії	1	3
27	Коротко опишіть особливості реалізації лісової політики в Норвегії.	1	3
28	Коротко опишіть особливості реалізації лісової політики в Швеції	1	3
29	Коротко опишіть особливості реалізації лісової політики в Фінляндії.	1	3
Разом		27	108

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання дисципліни «Лісова політика» використовуються такі методи:

1) методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, зокрема: бесіда, лекція; ілюстрація; практичні роботи, реферати; самостійна робота студентів;

2) методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії, аналіз виробничих і життєвих ситуацій, постановка проблемних ситуацій, моральні заохочення тощо;

3) методи контролю та корекції навчально-пізнавальної діяльності студентів: самооцінка студента та оцінка викладача виконаних

поточних і контрольних робіт, рецензування індивідуальних практичних робіт та реферату;

4) бінарні, інтегровані (універсальні) методи навчання.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним контролем.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем проводяться шляхом тестування у Центрі оцінювання якості освіти НУВГП. Перевірка практичних умінь здійснюється під час практичних занять і за результатами виконання самостійної роботи.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Підсумковий контроль проводиться шляхом тестування у Центрі оцінювання якості освіти НУВГП.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Лісова політика» є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль - 1						Змістовий модуль – 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
30						30						40	100

В екзаменаційній відомості результати навчання просявляються за двома шкалами – 100-бальною та національною. Позитивні оцінки виставляються тільки тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

Шкала оцінювання (100-бальна та національна)

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Для екзамену
90 – 100	“відмінно”
82 – 89	“добре”
74 – 81	
64 – 73	“задовільно”
60 – 63	
35 – 59	“незадовільно” з можливістю повторного складання
0 – 34	“незадовільно” з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Лісова політика» містить такі складові:

- опорний конспект лекцій на паперовому носії;
- опорний конспект лекцій на електронному носії;
- друкований роздатковий матеріал;
- візуальний супровід лекційного матеріалу (мультимедійні презентації).

11. ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Лісовий Кодекс України (Затверджено постановою Верховної Ради України № 3853-12 від 21.01.94 р. із останніми змінами від 08.04.2012 р.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
3. Синякевич І.М. Лісова політика: теорія і практика / І.М. Синякевич, І.П. Соловій, О.В. Врублевська та ін. / за ред. І.М. Синякевича. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2008. – 612 с.
4. Синякевич І. М. Лісова політика: Підруч. – Львів : ЗУКЦ, 2005. – 224 с.
5. Петров В.Н. Лесная политика и охрана лесов. – Санкт-Петербург : Наука, 1998. – 253 с.

Допоміжна

1. Інституційна розбудова лісової сертифікації в Україні / П.В. Кравець, П.І. Лакида, Є.О. Кременецька та ін.; за ред. П.В. Кравця. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 250 с.
2. Лакида П.І., Кравець П.В. Лісова політика України в перехідний період: проблеми та стратегія / Аграрна наука і освіта. – К. : НАУ, 2001. – Т. 2. – №12. – С. 95-99.
3. Матеріали науково-практичного семінару “Удосконалення доступу до інформації та участі громадськості в управлінні лісовим господарством” (Київ, 24 жовтня 2010 р.) // Режим доступу: <http://www.fleg.org.ua>.
4. Організація роботи з громадськістю у лісовому господарстві: Метод. посіб. – К. : Атіка, 2008. – 140 с.
5. Петров А.П., Мамаев Б.М., Тепляков В.К., Щетинский Е.А. Государственное управление лесным хозяйством: Учебное пособие. – М. : ВНИИЦлесресурс, 1997. – 304 с.
6. Петров В.Н. Концептуальные основы национальной лесной

політики // Woodbusiness. –1999. – № 3. – С.10-14.

7. Підліснюк В. Сталий розвиток суспільства: 25 запитань та відповідей. – Глумачний посібник. – К. : Поліграф-експрес, 2001. – 28 с.
8. Поляков М.О. Права власності як засіб лісової політики / Науковий вісник НАУ. Зб. наук. праць. – К. : НАУ, 2000. – №25. – С. 88-94.
9. Самоплавський В.І. Лісове господарство України на зламі тисячоліть / Науковий вісник НАУ. Зб. наук. праць. – К. : НАУ, 2000. – №25. – С. 11-19.
10. Синякевич І. Екологічна і лісова політика: Зб. наук. пр. – Львів : УкрЛДТУ, 2001. – 202 с.
11. Синякевич І. Економіка лісокористування: Навч. підруч. – Львів : УкрЛДТУ, 2000. – 396 с.
12. Соколов В.А., Семечкин И.В., Данилин И.М. и др. Основы лесной политики в Красноярском крае. – Новосибирск : Изд. Сиб. отд. РАН, 2000. – 246 с.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/zakonoprojekt-proti-tisku-na-biznes>.
2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/128949-deputati_shvalili_zakon_pro_auditorsku_diyalnist.html.
3. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html.
4. Офіційний сайт Державного агентства лісових ресурсів України // dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index

Професор кафедри екології,
технології захисту навколишнього
середовища та лісового господарства

О.М. Клименко